

Slavia Centralis – ob 10. obletnici izhajanja

Slavia Centralis, humanistična znanstvena revija z mednarodnim uredniškim odborom, obeležuje 10. obletnico izhajanja. Letno izideta dve številki v tiskani izdaji (maja in oktobra), istočasno pa so članki objavljeni tudi na spletni strani (<http://slaviacentralis.uni-mb.si/arhiv/>). Revija, katere izdajatelj je Oddelek za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, je prosto dostopna tudi v Digitalni knjižnici Slovenije. Doslej je izšlo že skoraj 3000 strani znanstveno-strokovnega besedila, od tega 169 izvornih znanstvenih člankov in 96 strokovnih prispevkov. Objave so večinoma v različnih slovanskih jezikih (slovenščina, hrvaščina, srbsščina, črnogorščina, makedonščina, poljščina, češčina, ruščina), ob tem pa tudi v angleščini, nemščini in madžarščini, izjemoma v kakšnem romanskem ali baltskem jeziku. Ob glavnem in odgovornem uredniku Marku Jesenšku za objavo člankov skrbita dva področna urednika, in sicer urednik za jezikoslovje (v prvem desetletju je to funkcijo opravljal Marc. L. Greenberg,¹ v zadnjem letu pa je urednikovanje prevzel Ludvik Karničar) ter urednik za literarne vede (sprva Miran Štuhec, nasledila ga je urednica Jožica Čeh Steger).

V desetih letih smo razvili sodelovanje z raziskovalkami in raziskovalci z različnih slovenskih znanstvenih ustanov (Univerza v Ljubljani, Univerza v Mariboru, Univerza v Novi Gorici, Univerza na Primorskem; Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU) in izobraževalnih centrov (npr. Šolski center Celje, Prva gimnazija Maribor, OŠ Ljudski vrt Ptuj), ob tem pa tudi z drugimi evropskimi institucijami (npr. Univerzo Loránda Eötvösa v Budimpešti, Karlovo univerzo v Pragi, Univerzo v Bielskem-Biali, Univerzo Karla Franca v Gradcu, Inštitutom za slavistiko Univerze v Gradcu, Univerzo v Zagrebu, Inštitutom za hrvaški jezik in jezikoslovje v Zagrebu, Univerzo v Zadrju, Univerzo v Črni gori, Inštitutom ukrajinskega jezika na Ukrajinski nacionalni akademiji znanosti, Univerzo v Leidnu, Univerzo v Barceloni, Univerzo

---

¹ Marc L. Greenberg si je v letih urednikovanja prizadeval revijo postaviti na visok znanstveni nivo in ob tem slediti temeljnemu poslanstvu revije, tj. objavljati slavistične prispevke, ki težijo k »celostni obravnavi slovanskih jezikov in književnosti, k presejanju meja in nacionalnih kanonov kot tudi k raziskovanju povezav med slovanskim in neslovanskim«. Prav to naj bi *Slavia Centralis* ločevalo od drugih slavističnih revij v širšem znanstvenem prostoru. Bil je nadvse prizadeven, skrben in dosleden urednik, a mu številne druge obveznosti žal niso dopuščale, da bi še naprej opravljal tudi funkcijo urednika za jezikoslovje. Na tem mestu se mu v imenu uredništva iskreno zahvaljujem za opravljeno delo in izkazan trud.

v Sheffieldu v Veliki Britaniji), sodelovali pa smo tudi z univerzitetnimi oz. raziskovalnimi središči izven evropskega prostora (npr. z Univerzo v Kansasu, Univerzo v Ohio, Univerzo v Miamiju, Univerzo v Torontu, leta 2010 tudi z različnimi institucijami na Japonskem). Za objavo v naši reviji so se odločali tako ugledni in uveljavljeni znanstveniki različnih humanističnih področij, med njimi tudi akademiki, kot tudi nekateri mlajši strokovnjaki.

Prvi letnik (2008) je bil tematsko vezan na petstoletnico Trubarjevega rojstva; gostujoča urednica obeh števil je bila Blanka Bošnjak. Objavljenih je bilo 15 izvirnih znanstvenih jezikoslovnih in literarnozgodovinskih prispevkov v slovenščini, hrvaščini in ruščini ter 1 poročilo s konference. Številki tvorita tematsko celoto in omogočata vpogled v jezikovne, književne, kulturno- in duhovnozgodovinske značilnosti 16. stoletja. V prispevkih je ovrednoteno delo slovenskih protestantskih piscev, izpostavljeno je reformacijsko gibanje in z njim povezani stereotipi, opozorjeno je na pomen odpustkov, ideje 16. stoletja, učinke protestantske književnosti, diskurzivne prvine v izbranih Trubarjevih besedilih in podoba ženske. Na jezikoslovni ravni je analiziran izraz *gmajn jezik*, izpostavljena je raba protipomenk, feminativov, pridevniških tvorjenk. Predstavljeno je besedotvorje Bohoričeve slovnice, opozorjeno je na slovenske leksikografske začetke in odmeve Trubarjevega dela v razpravah ruskih slavistov.

Drugi letnik (2009), ki se je vsebinsko dotikal večjezičnosti v Evropski zvezi, je uredila gostujoča urednica akademikinja Zinka Zorko. Izšlo je kar 32 izvirnih znanstvenih prispevkov v slovenščini, hrvaščini, poljščini, češčini, makedonščini, angleščini, madžarščini, in sicer z različnih jezikoslovnih področij ter s področja literarne zgodovine. V njih so strokovnjakinje in strokovnjaki z različnih evropskih univerz razkrivali aktualen pogled na evropsko jezikovnopolično stanje in problematiko t. i. malih jezikov, poudarjali so sosedske oz. regijske jezikovne ter literarno-kulturne stike in nas seznanjali z literarno ustvarjalnostjo posameznih narodov. Avtorice in avtorji so se v prispevkih dotikali številnih (pre)malo raziskanih področij in se lotevali inovativnih analiz domačih in tujih besedilnih korpusov. Ob navedenem je bilo objavljenih tudi 13 prispevkov v rubriki Poročila, ocene, zapiski, med drugim npr. poročilo o interdisciplinarnem drugostopenjskem programu *Medkulturna germanistika* ter recenzije aktualnih novosti na področju znanstvenih zbornikov in monografij.

V tretjem letniku (2010) smo dobili dve tematski številki s področja dialektologije. Ob uredniku za jezikoslovje Marcu L. Greenbergu so bili uredniki obeh števil še Mihaela Koletnik, Astrid van Nahl in Mark Richard Lauersdorf. Objavljenih je bilo 30 izvirnih znanstvenih člankov avtorjev in avtoric iz kar 11 držav (Slovenija, Češka, Madžarska, Španija, Japonska, Estonija, Poljska, Hrvaška, Avstrija, Latvija in Litva), ki so v svojih razpravah opozarjali na narečne posebnosti (ne)evropskih jezikov, osvetlili narečno terminologijo (smučarska, poljedelska, krščanska ...), opredeljevali lastno- in občnoimenske jezikovne areale, jezikovne variacije, izoglose, toponime in etnonime, predstavljali in analizirali sodobne dialektološke priročnike (slovar moravskih in šlezjskih anojkonimov, atlas madžarskih narečij, estonski etimološki slovar ...)

ter predstavljali projekte, vezane npr. na digitalizacijo korpusov. Iz prispevkov, ki so objavljeni v slovenščini, hrvaščini, angleščini, nemščini, francoščini in litovščini, je razviden metodološki pluralizem in sodobni znanstveni (tudi interdisciplinarni) pristopi, npr. izhajanje iz različnih jezikoslovnih vidikov (regionalna geolingvistika, sociolingvistika, etnolingvistika, teorija diskurza). Objavljena je bila tudi predstavitev dveh lingvističnih atlasov.

Četrty letnik (2011) prinaša 17 izvernih znanstvenih člankov in 14 strokovnih besedil (ocen, zapiskov, poročil), ki so objavljena v slovenščini, hrvaščini, češčini, poljščini, ruščini, angleščini, nemščini in madžarščini. Vsebinsko so prispevki vezani na indoevropsčino in razvoj osebnih zaimkov, etimološke povezave med baltščino, slovanščino, albanščino in keltščino, etimološko raziskovanje slovanske leksike (*špranja*), posebnosti naglaševanja v čeških govorih, jezikovnopolična vprašanja na Hrvaškem, nastanek sestavljenega časa v sodobni poljščini (perfekt), slovenske skladijske posebnosti, analizo Slomškove izdaje svetniških rokopisov, kulturno dejavnost novelista Kornéla Szentelekyja, eksistencialistično liriko; v člankih se odpira tudi vprašanje resnice in resničnosti v avtobiografijah, izpostavljena je problematika avtorskih posvetil, medbesedilnih odnosov, slovenska esejistika, modernost v literarnih besedilih, literarno delo Marice Nadlišek Bartol ter poezija slovenskega vojnega pesnika Ivana Hribovska.

V petem letniku (2012) najdemo 14 izvernih jezikoslovnih, literarnovednih oz. interdisciplinarnih znanstvenih člankov in 11 recenzij knjižnih novosti oz. poročil s strokovnih srečanj. Jeziki, v katerih so objave, so slovenščina, hrvaščina, angleščina in madžarščina. Tematski poudarki so vezani na: (1) raziskovanje slavističnih stikov (korespondenca Murka in Polívke), medliterarnih stikov (postmodernistični romani bosanskohercegovskega, srbskega in hrvaškega avtorja; slovensko-madžarski literarni stiki) ter medjezikovnih stikov (bosansko-hrvaško-srbski stik na primeru izražanja svojine, slovansko-albanski leksikalni stiki, slovensko-madžarski jezikovni stiki v zadnjih dveh desetletjih, nemško-ruski leksikalni stiki, poljsko-angleški stik na primeru leksikalizacije opisa poti); (2) uporabnost jezikoslovja v literarnozgodovinskem, forenzičnem in gospodarskem kontekstu (ugotavljanje avtorstva ali profiliranje avtorjev besedil na podlagi posebne metodologije; luščenje jezikovnih parametrov); (3) nove vidike preučevanja znanih jezikoslovnih in literarnovednih teorij (razumevanje de Saussurjevih jezikoslovnih spoznanj v filozofiji in socialni antropologiji, njihova aplikativna vrednost; dvokategorialna tipologija jezika po Talmyju; vezljivostna teorija na primeru glagolov védenja; prislovi kot samostojne sestavine propozicije in kot sestavine upovedovanja; medbesedilne prvine; interakcijska teorija metafore).

V šestem letniku (2013) se seznanimo z 12 izvirnimi znanstvenimi članki in 9 strokovnimi besedili v slovenščini, črnogorščini, hrvaščini, angleščini in madžarščini. Objavljeni prispevki so vsebinsko vezani na raziskovanje narečij, problematiko naslonskega niza, paremiološke raziskave (z objavo slovenskega paremiološkega minimuma), analizo manjšinske literature v povezavi z vprašanjem identitete, kulturne procese, ki vplivajo na gornjelужиško jezikovno

skupnost, pisma Vilka Novaka, zgodovinsko-filozofsko videnje Bulgakova v drami *Beg*, tematske ideje Fedorova, hrvaško-slovenske odnose v tragikomediji *Čudež device Ivane*, Sioranovo filozofsko misel, značilnosti krajše proze slovenskih avtoric. Strokovni prispevki ovrednotijo novejšo strokovno publikacije in podajajo poročila z aktualnih mednarodnih slavističnih srečanj (npr. s konference ob dvestoletnici Miklošičevega rojstva).

Sedmi letnik (2014) prinaša 11 izvirnih jezikoslovnih, literarnovednih, literarnozgodovinskih oz. interdisciplinarnih znanstvenih člankov in 9 recenzij knjižnih novosti oz. poročil s strokovnih srečanj. V drugi številki sta uvedeni tudi novi rubriki *Gradivo* (1 prispevek) in *Jubileji* (2 prispevka). Jeziki objavljenih prispevkov so slovenščina, ruščina, poljščina, hrvaščina, angleščina in nemščina. Tematski poudarki izvirnih jezikoslovnih (sinhronih in diahronih) znanstvenih člankov so vezani na skladnjo, besedotvorje, besedoslovje (izvor besed, purizem), paremiologijo, sociolingvistiko, genetolingvistiko, primerjalno jezikoslovje, akcentuacijo; izpostavljajo medpropozicijskost z vidika možnih sopojavljanj povedkov v povedi, izsamostalniške tvorjenke s pomenom dejanja v sodobnem ruskem in poljskem besedotvornem sistemu, rabo prevzetih prvin v sodobnem ukrajinskem besedotvorju, jezikovni purizem oz. prisotnost srbizmov v hrvaščini, poznavanje in rabo slovenskih pregovorov, genetolingvistično klasifikacijo vzhodnoslovanskih jezikov, zaimke v današnjih slovanskih jezikih in v stari cerkveni slovanščini, zgodovinsko naglaševanje moškospolskih samostalnikov v dalmatinskih narečjih. Literarnozgodovinski oz. literarnovedni članki zajemajo raziskovanje dveh slovenskih pisateljic in slovenske esejistike; prikazani so idilični prostori v pripovedni prozi Pavline Pajk, pisateljska osebnost Alme M. Karlin, terminološke rešitve v slovenski esejistiki. *Gradivo*, objavljeno v drugi številki, se nanaša na okroglo mizo z naslovom *Slovensko slovaropisje*, ki je potekala 2. 10. 2014 v Pišecah ob dvajsetletnici Pleteršnikovega muzeja. Na okrogli mizi je bila strokovni javnosti prvič predstavljena druga, dopolnjena in delno posodobljena izdaja SSKJ², v reviji pa so bile med drugim objavljene tudi številne informacije o tem najnovejšem slovenskem slovarju knjižnega jezika.

Osmi letnik (2015), ki ga je uredil Marko Jesenšek, objavlja prispevke s področja leksikologije. Zajetih je 20 izvirnih jezikoslovnih, literarnovednih in literarnozgodovinskih znanstvenih člankov ter 11 recenzij knjižnih novosti oz. poročil s strokovnih srečanj. Uredništvo za literarne vede je v tem letniku prevzela Jožica Čeh Steger. Jeziki objavljenih prispevkov so slovenščina, hrvaščina, češčina in madžarščina. Tematski poudarki jezikoslovnih znanstvenih člankov so vezani na leksikologijo in leksikografijo, zlasti vsebinske novosti in spremembe jezikovnega opisa v SSKJ², na terminologijo in terminografijo z osredinjenostjo na terminologišče, normativistiko in pravopisje s poudarkom sodobne strukture pravopisnih slovarjev (oblika podatkovnih zbirk, normativne zadrege), frazeologijo, paremiologijo, besedotvorje, prevodoslovje in dialektologijo. Literarnozgodovinski članki se osredinjajo na oblačilne videze v Kersnikovih romanih, eksistencialistične prvine v kratkih zgodbah Karla Čapka, značilnosti poezije osrednjih slovenskih pesnikov in pesnic, rojenih po letu

1970, in makedonistiko na Madžarskem. Knjižne ocene osvetljujejo nekatere pomembne strokovne novitete, npr. monografijo *Avtor, tekst, kontekst, komunikacija* (2014), monografijo o Lermontovu (2015) ter monografijo *Slovenski film v sliki, glasbi in besedi* (2015). Objavljeno je tudi poročilo z mednarodne znanstvene konference *Manjšalnice v slovanskih jezikih: oblika in vloga*.

V devetem letniku (2016) je izšlo 7 izvirnih jezikoslovnih in literarnozgodovinskih znanstvenih člankov ter več strokovnih besedil: 17 prispevkov v sklopu gradiv, 13 ocen knjižnih novosti oz. poročil s strokovnih srečanj in 2 jubilejna zapisa. Jeziki objavljenih prispevkov so slovanski (slovenščina, hrvaščina, črnogorščina) in angleščina. Jezikoslovni članki so vezani na fonologijo (fonološke baze Suškega govora, razvoj praslovanskih novoakutiranih vokalov *e* in *o*), sinhrono in diahrono besedotvorje (priložnostnice v hrvaškem spletnem jeziku, samostalniške zloženke v knjižni kajkavščini) in skladnjo v leposlovnem besedilu; članki s področja književnosti pa se dotikajo prevodoslovne problematike (madžarske vzporednice anekdotičnemu stilu v Haškovem romanu *Švejk*, prevajanje Gionovega romana *Vojak s cvetlico* v slovenščino, srbsčino in nemščino). Izjemno aktualna je bila tudi objava gradiva, ki ga je več avtorjev prispevalo kot odziv na poskus spremembe 8. člena Zakona o visokem šolstvu (v svojih prispevkih razmišljajo o jeziku v visokem šolstvu, internacionalizaciji, anglizaciji, (ne)samoumevnosti slovenščine ipd.).

Deseti letnik (2017) je prinesel spremembo uredništva za jezikoslovje (novi urednik je postal Ludvik Karničar). Objavljenih je bilo 11 izvirnih jezikoslovnih in literarnozgodovinskih znanstvenih člankov ter več strokovnih besedil: 1 prispevek ob jubileju ugledne profesorice, 1 članek v rubriki Gradiva in 7 prispevkov v rubriki Ocene, zapiski, poročila. Prispevki so objavljeni v slovanskih jezikih (slovenščina, ruščina, poljščina, hrvaščina, češčina, črnogorščina), v madžarščini, nemščini in angleščini. Izvirni jezikoslovni članki so vsebinsko vezani na prekmurski knjižni jezik in analize prekmurskih besedil iz 18. stoletja, Kopitarjeve vplive na kajkavskega slovničarja Kristijanovića, narečno frazeologijo, jezikovno svetovanje v gledališču, grafične evfemizme; ilirsko gibanje, interpretacije razsvetljenstva v madžarskem zgodovinskem romanu, analize povesti *Usodno jajce* M. A. Bulgakova, kritiko modernizma, geopoetiko in manjšinske pisave. Aktualen je tudi strokovni članek o nastanku frazemov na podlagi semantičnih figur. Med drugim so pomembne ugotovitve, da je Kristijanović pri svojem slovničarskem delu v znatni meri izhajal iz Kopitarjeve slovnice, vključno z metodologijo prikaza in ponazarjalnimi zgledi; da ima v sodobnem odrskem govoru pomembno vlogo živa govorica in ustvarjalna raba jezika, kar se smiselno povezuje s kognitivnim jezikoslovjem; da se z grafičnimi evfemizmi lahko izognemo avtomatskemu preverjanju sovražnega govora, obenem pa gre za elemente inovativnega izražanja v besedilih na spletu; da obstajata dva komparativna pristopa k manjšinski literaturi.

Ob urednikih in uredniškem odboru za kvaliteto objavljenih prispevkov ves čas prizadevno skrbijo recenzenti in recenzentke, ki se jim na tem mestu iskreno zahvaljujemo za odzivnost, natančen pregled člankov in ustrezno povratno informacijo avtorjem in avtoricam. Brez njihove pomoči, strokovnih in

spodbudnih komentarjev, nam ne bi uspelo izvesti že v osnovi strogo določenega recenzijskega postopka. Zahvala gre tudi financerjema, Agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in Slavističnemu društvu Maribor, Katarini Visočnik iz Grafičnega ateljeja Visočnik, ki se tudi v časovni stiski uspešno spopada z zahtevnimi članki, in Andjeli Trkulja, vodji knjigarne na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru, ki vseskozi skrbi za urejanje formalnosti s financerjema ter distribucijo. Veseli nas, da smo leta 2016 uspešno izvedli tudi vključevanje v bibliografsko bazo Scopus.

Delo tehnične urednice je bilo vseskozi zanimivo in pestro, omogočalo mi je navezovanje stikov z raziskovalci iz različnih držav in celin, najbolj pa sem hvaležna za vsa nova poznanstva, korektne medsebojne odnose in nesebičen prenos znanja. Urejanje znanstvene revije vsekakor zahteva veliko predanost, obenem pa to delo prepoznavam tudi kot privilegij prebiranja še neobjavljenih člankov in kontinuiranega seznanjanja s strokovnimi novostmi.

V desetletju, ki je za nami, smo bralcem omogočili vpogled v rezultate mnogih slavističnih raziskav, objavili smo številne strokovno zanimive in inovativne članke, opozorili na knjižne novosti, poročali s konferenc in drugih strokovnih srečanj. Kljub množici slavističnih revij v uredništvu opazamo, da *Slavia Centralis* tudi na podlagi mednarodnega značaja postaja prepoznavna v širšem evropskem prostoru, kar se potrjuje z odzivi in naraščajočim zanimanjem za objave med tujimi raziskovalci različnih humanistično-družboslovnih smeri. Tudi v prihodnje se bomo trudili slediti svojemu poslanstvu in si prizadevali zlasti za razvoj slovenistične in slavistične humanistične znanosti, za nadaljevanje objavljanja znanstvenih izsledkov v slovanskih jezikih in posledično za razvoj slovenskega oz. slovanskega znanstvenega jezika.

Natalija Ulčnik

natalija.ulcnik@um.si